

Οι ορυζώνες και τα τεστ μαθηματικών

Όποιος μπορεί να σηκώνεται πριν βγει ο ήλιος, 360 μέρες το χρόνο, σίγουρα θα κάνει την οικογένειά του πλούσια. Οι ορυζώνες απαιτούν μεγάλη προετοιμασία και φροντίδα που έχει να κάνει με το νερό, με τις βουνοπλαγιές, με τον σκληρό πυθμένα από άργιλο, με το παχύ στρώμα λάσπης πάνω από την άργιλο, με το λίπασμα, με τη μεταφορά των νεαρών φυτών στον ορυζώνα, την τοποθέτησή τους προσεκτικά σε σειρές, το ξεχορτάρισμα, το γρήγορο μάζεμα και ένα σωρό άλλα. Το ρύζι ήταν μέτρο πλούτου και κοινωνικής καταξίωσης. «Το ρύζι είναι ζωή» λέει ο ανθρωπολόγος Γκονσάλου Σάντος. Το εκπληκτικό σε ένα ορυζώνα είναι ότι είναι μικροσκοπικός. 3000 ώρες το χρόνο είναι εξωφρενικά πολλές για να τις περάσει κανείς δουλεύοντας, πόσο μάλλον όταν πολλές από αυτές πρέπει να είναι σκυμμένος κάτω από τον καυτό ήλιο φυτεύοντας σπόρους και ξεχορταρίζοντας έναν ορυζώνα. Αυτό που αντιστάθμιζε τη σκληρότητα της ζωής των καλλιεργητών ρυζιού ήταν η φύση της δουλειάς. Είχε νόημα. Υπήρχε μια σαφής σχέση μεταξύ προσπάθειας και ανταμοιβής. Όσο πιο σκληρά δουλεύεις έναν ορυζώνα, τόσο πιο πολύ θα σου αποδώσει. Έπειτα, είναι μια σύνθετη δουλειά. Δεν αφορούσε μόνο τη σπορά την άνοιξη και τον θερισμό το φθινόπωρο. Πάνω από όλα, όμως, ήταν μια αυτόνομη δουλειά. Οι περισσότεροι μικροκαλλιεργητές της Ευρώπης δούλευαν ως σκλάβοι κάποιου αυταρχικού γαιοκτήμονα για ένα κομμάτι ψωμί, χωρίς να ορίζουν οι ίδιοι τη μοίρα τους. Αντίθετα, η καλλιέργεια του ρυζιού είναι μια υπερβολικά σύνθετη εργασία για ένα σύστημα που εξαναγκάζει τους αγρότες να πηγαίνουν στο χωράφι κάθε πρωί. Έτσι οι γαιοκτήμονες της Κίνας έπαιρναν ένα σταθερό ενοίκιο και άφηναν τους αγρότες να κάνουν τη δουλειά τους ανενόχλητοι. Το εκπληκτικό με την καλλιέργεια ρυζιού ήταν ότι απαιτούσε τεράστια ποσότητα ωρών, αλλά ως εργασία παρέμενε συναρπαστική. Έτσι εξηγούνται και τα σταθερά ενοίκια. «Θα πάρω το συμφωνηθέν, ανεξάρτητα από το μέγεθος της σοδειάς και αν η σοδειά είναι καλή, εσύ θα πάρεις το πλεόνασμα». Προσέξτε την αντίθεση των παροιμιών «αν δεν το φέρει ο Θεός, η γη δεν θα το δώσει»· «αν κάποιος δουλεύει σκληρά, η γη δεν τεμπελιάζει». Ας αλλάξουμε πλάνο. Αν πάτε σε οποιοδήποτε δυτικό πανεπιστήμιο θα συνειδητοποιήσετε πως οι ασιάτες φοιτητές μένουν στη βιβλιοθήκη όταν οι άλλοι έχουν φύγει. Συχνά αυτό αντιμετωπίζεται υποτιμητικά. Όμως η πίστη στην εργασία θα έπρεπε να είναι κάτι όμορφο. Όλες σχεδόν οι ιστορίες επιτυχίας έχουν να κάνουν με άτομα ή με ομάδες που δουλεύουν πιο σκληρά από τους υπόλοιπους. Ας αλλάξουμε πάλι πλάνο. Μερικές φορές νομίζουμε πως το να είσαι καλός στα μαθηματικά είναι μια έμφυτη ικανότητα: ή την έχεις ή δεν την έχεις. Όμως, είναι περισσότερο στάση απ' ό,τι ικανότητα. Τα μαθηματικά είναι κάτι που μπορείς να κατακτήσεις, αν είσαι πρόθυμος να προσπαθήσεις. Η επιτυχία είναι συνάρτηση της επιμονής και του πείσματος που έχεις να εργαστείς σκληρά για 22 λεπτά και να μπορέσεις να καταλάβεις κάτι που οι περισσότεροι άνθρωποι θα παρατούσαν μετά από 30 δευτερόλεπτα. Ας αλλάξουμε πάλι πλάνο. Η συμφωνία που έχει κάνει η Μαρίτα με το αμερικάνικο σχολικό πρόγραμμα KIPP (Knowledge Is Power Program – Η Γνώση Είναι Δύναμη). Στην KIPP η προσπάθεια δεν εξισορροπείται με την ξεκούραση. Η προσπάθεια είναι πολύ μεγαλύτερη από την ξεκούραση και δεν διαφέρει καθόλου από τις ασιατικές αντιλήψεις για τη μελέτη και τη δουλειά.

Δεν είναι τυχαίο ότι η ασιατική κοσμοθεωρία διαμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό και από τους ορυζώνες. Ας αλλάξουμε πάλι πλάνο. Σε όρους ικανοτήτων ανάγνωσης τα φτωχά παιδιά δεν μαθαίνουν τίποτα όταν σταματούν το σχολείο. Στην ουσία, λοιπόν, το συνολικό πλεονέκτημα που έχουν τα πλούσια παιδιά απέναντι στα φτωχά, είναι αποτέλεσμα των διαφορών στη διδασκαλία των προνομιούχων παιδιών όταν δεν βρίσκονται στο σχολείο. Τα μαθήματα στην KIPP αρχίζουν στις 07:25. Η επιτυχία δεν είναι το άθροισμα των προσωπικών μας αποφάσεων και προσπαθειών. Είναι μάλλον ένα δώρο. Αυτοί που ξεχωρίζουν είναι αυτοί που τους δόθηκαν ευκαιρίες και είχαν το σθένος και την διαύγεια να τις αδράξουν. Η σχολική χρονιά στις ΗΠΑ διαρκεί 180 μέρες. Στη Ν. Κορέα 220 μέρες και στην Ιαπωνία 243 ημέρες. Έχεις άφθονο χρόνο να μάθεις όλα αυτά που πρέπει να μάθεις και λιγότερο χρόνο να τα ξεμάθεις. Η Μαρίτα ζει σε ένα κομμάτι από τους ορυζώνες στο Νότιο Μπρονξ το θαύμα της δουλειάς με νόημα.

Πηγή: *Malcolm Gladwell, Άνθρωποι που Ξεχωρίζουν, εκδόσεις Κλειδάριθμος*